

MENTOR

LIST ZA SREDNJE- ŠOLSKO DIJAŠTVO

St. 3. ::: Letnik IV.

Urejuje :::

dr. Anton Breznik

Za leto 1911/1912

IK

Vsebina.

Iveri. (Ksaver Meško.)	49
Zlivenje na domačem žeravcu. (Prof. Fr. Pengov.)	51
Božični soneti. (Josip Lovrenčič)	54
Paberki iz kemlje. (Prof. Fr. Pengov.) (Konec.)	56
Moj prvi srnjak in še marsikaj. (Lovske slike.) (Fr. Ks. Steržaj.)	58
Hasanaginica kot drama. (Prof. J. Dolenc.)	60
Besedni homunkulus. (Dr. A. Breznik.)	64
Navod za šahovo igro. (Andrej Uršič.) (Dalje.)	66
Drobiž: Uganka za zemljepisne preiskovavce. — Rešitev zadnjih ugank. — Uganki. — Deček je pravil... — Kdo je bil Robinzon? — Slabi tisk. — Čebela in čmrli. — Skržatov postanek. — Franc Eichert. — Zgodovinske anekdote	68—72

IVAN SEUNIG

Ljubljana, Stari trg 7.

Trgovina z usnjem, izvoz na drobno in debelo.

Lepa priložnostna darila. Največja in najbogatejša tvorniška zaloga.

Dobro in poceni se kupi le pri nami, kar je obče znano. — Ure budilice od 8 K naprej; nikelnaste lepe anker ure od 10 K naprej; srebrne cil-rem ure od 7 K naprej; srebrne anker-rem ure od 10 K naprej; diamantni prstan od 12 K naprej; briljantni prstan od 80 K naprej. — Lepa novosti v tkan- in pravem srebru po znižanih cenah. Naročite novi cenik s kolektarjem tudi po pošti raztopi. — Singerjevi šivalni stroji od 80 K naprej, tudi za pletenje (ponk brezplačno).

Fr. Čuden, trgovec in urar v Ljubljani.

Fr. P. Zajec, izprašani optik, Ljubljana, Stari trg 9

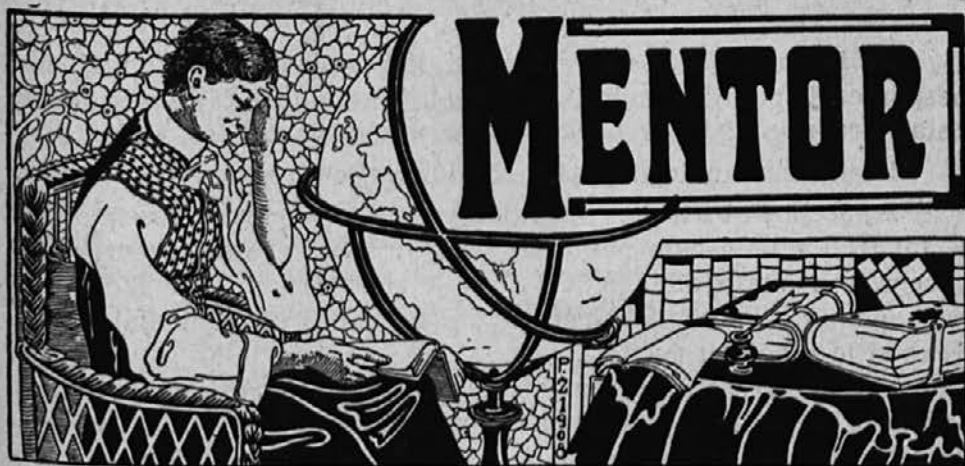
priporoča svoj dobro urejeni optični zavod kakor tudi različne vrste naočnikov, ščipalcev, toplomerov, daljnogledov itd. Popraviča očal, ščipalcev itd. izvršuje dobro in ceno!

KREGAR & SELJAK.

Kupite edino „**SAVA**“-kremo v korist obmejnim Slovcem.

Izhaja v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano prvega dne vsakega meseca in stane za dijake dve kroni, za druge naročnike štiri krona na leto.

Tisk „Katoliške Tiskarne“ v Ljubljani. — Odgovorni isticnik Alojzij Markež.

Letnik IV.

List za srednješolsko dijaštvo.

Štev. 3.

Ksaver Meško:

Iveri.

„In sem rekel: A, a, a, Gospod, glej, ne znam govoriti.“
(Jer. 1, 6.)

Žal, da Vam ne morem govoriti z močjo biblične besede. Naj-priprostejša vseh knjig je sv. pismo, a s čudežno svojo priprostostjo pretrese srce do globočin. Tudi Vam ne morem govoriti s kondenziranimi, zato pač mogočnimi, a vedno težkimi besedami evangelija modernih, Zarathustra Nietzschejevega. Spregovorim Vam le nekaj priprostih, vsakdanjih besed. A te pridejo iz globočine srca, ki Vas ljubi, ki Vam hoče dobro, srca, ki je mnogo razmišljalo, mnogo skusilo, mnogo trpelo.

I.

»Quidquid agis, prudenter agas et respice finem!«¹

Na mizi, ki ob nji sedite, na pultu, ob katerem delate in se učite, bi naj imeli zapisan ta zlati stavek. A še globlje, še neizbrisljiveje ga imejte vpisanega v srcu.

Takoj od dne, ko prestopite prag srednje šole in s tem nastopite pot proti svojemu cilju in poklicu, bi si naj izbrali in določili za ravnilo vsega dejanja in nehanja ta globokopomembni rek. Stori človek v mladostni nepremišljenosti ali lahkomiselnosti napačen korak, in glej, senca prenaglenega dejanja pada lahko na njegovo dušo vse življenje, na vseh potih življenja se vije za njim, v tih, grenek očitek mu, morda v pekočo sramoto, čestokrat v veliko škodo. Neznatni vzroki, velike posledice!

Če moramo besede tehtati z zlato tehtnico, kolikor bolj vsa svoja dejanja.

¹ Karkoli delaš, delaj premišljeno in glej na konec.

Ne iz hudobije, iz neprevidnosti, lahkomiselnosti, iz mladostne nespameti je porojeno marsikako dejanje, a nam uniči ali vsaj popolnoma predrugači in preobrazi vso prihodnost, ves tek življenja.

Poznal sem malega dijaka. Zelo mlad je bil in zelo nespameten.

Izpočetka mu latinščina nikakor ni šla v glavo; posebno, ker je bil tudi z nemščino nekoliko skregan. Tako je v prvem tečaju prvega leta iz latinščine padel. Sicer je visel do zadnje šolske naloge med »genügend« in »nicht genügend«. A na nesrečo je to slabo pisal. Tako si je zapečatil usodo.

S težkim srcem se napoti domov na semestralne počitnice. Težko je hodil, ker je zelo medlo. Velik, novopadli sneg mu je zaviral korak, a še bolj mu ga je obteževalo slabo spričevalo.

»Kaj porečejo doma! Kakšna sramota!«

Kaj stori v svojem obupu? Postoji na križevem potu, vzame iz žepa spričevalo in »nicht« pred »genügend« izradira! Da bi se ne dozdevalo tako sumljivo, radira še tudi druga mesta v spričevalu, na katero so padali debeli mokri kosmiči. Pač se mu je roka tresla. Vendar si je mislil: »Saj ga ne bom več rabil. In nikomur ga pozneje ne pokažem, le doma. Kolek pa sem tudi sam kupil. Kaj torej za to?«

A sošolec, ki je z njim stanoval, ožji rojak, iz iste fare doma, je o stvari zvedel. Kako, mi še danes ni jasno.

Ne dolgo potem pa omeni gospod ravnatelj, ki je poučeval zemljepisje, v uri: »Spričevala so javni, uradni dokumenti. Zato ne sme nihče na njih ne črke spremeniti. To bi bila očitna, uradna goljufija, ponarejanje uradnih listin. Za tak prestopok bi bil vsakdo brezdvomno izključen, najbrž iz vseh avstrijskih gimnazij.«

Tedaj je mali lahkomiselni zločinec začutil, kako mu je splahnila vsa kri iz lic, in kako mu je vse telo za hip odrevenelo in okamenelo.

Rojak in tovariš, ki je vedel za njegovo skrivnost, pa se je glasno in zlobno nasmejal in poltiho zaklical:

»Meško!«

Bil sem jaz!

Pozneje sem večkrat mislil: »Čemu nam tega niso poprej povedali? Kaj vé deset- ali enajstleten fant o važnosti uradnih spisov?«

In o enem vprašanju še sedaj večkrat tuhtam: »Ali je gospod ravnatelj za moj greh vedel? Mogoče, da me je oni »prijatelj« naravnost zatožil. A ravnatelj, pameten in izkušen mož, si je pač mislil: »Fant je naredil to iz same neumnosti!« Je tudi bilo tako. Vsekakor je bilo značilno, da je oni vzklik: »Meško,« ki ga je moral slišati, preslišal.

Takoj, ko sem prišel iz šole, sem vrgel corpus delicti v ogenj.

Ko sem stal pred maturo, so seve zahtevali vsa spričevala. A mi je to manjkalo. Spet sitnosti! Moral sem pisati v Ptuj ponj. Seve bi

moral plačati kolke za duplikat. Navrh pa mi ni bilo prav nič prijetno, da bi v Celju videli moj »nicht genügend«.

Na srečo in veliko moje veselje me je tudi sedaj rešil blagi ravnatelj Tschanet — rodom Tirolec — neprijetnosti. Vrnil mi je vse znamke in vse, kar sem poslal za duplikat, in mi je kratkomalo potrdil, da sem tisti semester res obiskoval ptujsko nižjo gimnazijo.

Še danes sem mu za vse hvaležen. In Bogu, da nisem moral zaradi tiste lahkomiselnosti reči gimnaziji: »Z Bogom!« Bi Vam najbrž ne pisal »Iver«. Morda bi se izgubil in pogubil v življenju kakor oni moj »dobri« rojak Gril, ki je bil prihodnje leto izključen zaradi — tatvine. Šel je v svet in se je izgubil . . .

* * *

Kaj boste ob praznikih delali? Berite sv. pismo ali Kempčanovo »Imitatio«. Imeli boste dvojne praznike!¹ V izvrniku seve zadnjo. Dobite krasne male izdaje. Seve, vsake konstrukcije in besede v šoli ne smete posnemati!

Blagoslovljen Vam Božič! Mir svetonočni mladim Vašim srcem!

Prof. Fr. Pengov:

Življenje na domačem žeravcu.

Različne so ljubezni ljudi do otrok lepe Cvetane. Ta ima rad vresov grmiček, čegar dedje so živeli na peščenih skalah ob rtu dobre nade. Zopet drugi daje prednost čudoviti brazilijanski akaciji z nežnimi prstastimi listi; še tretjemu dela veselje na solnčnem oknu ameriški plamenasti osat ali opuncija, morda debelolistna aloa ali yucca s krasnim cvetnim kandelabrom. Marsikdo je ponosen na veličastno magnolijo v spomladnem vrtu ali na kraljevo phoenix-palmo v gosposki sobi, mnogi ljubitelj božjega hrama je vzljubil belo ali rdeče cvetoč oleander ob glavnem oltarju, cvetoče centifolije med angelji pri tabernaklju ali vedno zelene tradeskancije, ki zaljšajo zimski oltar z naravno svežostjo.

¹ Krasne dikcije se naučite iz sv. pisma. A tudi jezika, dasi je knjiga tiskana (Wolfova izdaja namreč) v letih 1856—1858. Kako dosledno je n. pr. izvedena v sv. pismu razlika med „cel“ in „ves“. Pri nas pišejo vsevprek „po celem svetu“. Razen Cankarju brž ni znan nobenemu našemu pisatelju razloček med „cel“ in „ves“. „Cel“ svet seve je, ker ga Halevyjev komet ni razrezal in ne razčvetil. A vendar je „po celem svetu“ nepravilno. Kako lepo razlaga razliko med „cel“ in „ves“ Levčev „Pravopis“. Naši pisatelji so seve preučeni, da bi ga brali. Hleb je lahko „ves“, a ni več „cel“, če je že razrezan. Torej „cel = unzerschnitten, unzertrennt“, „ves = ganz“. Ali razlika med „glasnejše“ in „glasneje“. Prvo je adjektiv, torej „glasnejše govorjenje“, oblika brez „š“ adverb: „glasneje je govoril“. „Daljni = der weite . . .“, daljnji = der weitere . . .“ A čemu naštevam? Berite in se učite!

Meni sta prirastla k srcu posebno roženkravt in rožmarin. Vzrok temu menda ni njuna lepota sama na sebi, saj ju poseka v tem večina gori naštetih cvetlic, pač pa vlada med nami že stara ljubezen, ki cvete že izza mladoletnih dni. Kolikokrat mi je utrgala draga sestra koncu počitnic pred odhodom v šolo šopek rožmarina in pela:

Tam na vrtni gredi raste rožmarin;
Pridi ob slovesu, dam ti ga v spomin!
Deni na srce ga, čuvaj ga skrbno,
Morda kdaj ob njem ti rosno bo oko.

Rožmarin povene, ž njim spomin bo vzet,
Tudi ti boš nosil v srcu veli cvet.

Še danes hranim tak zvenel šopek v knjigi; po dvajsetih letih je ovenel in suh, tudi oko je bilo med tem že večkrat rosno, a pre-rokba zadnjih dveh kitic se ni izpolnila in se menda nikoli ne bo.

Kolikokrat sva prilivala tem ljubljenkam priproste kmetiške hiše. Še danes so okna naše hiše vsa polna raznih cvetlic, med njimi ne pogrešaš nikoli roženkravta in rožmarina.

Preslonel sem marsikako urico ob teh cvetlicah, ki s svojim blagim vonjem niso vabile le mene, ampak tudi mnogo bitij iz nižjega sveta.

Kolikokrat se je prizibal na kratek poset krasen admiral, ki me je, malega dečka očaral. Tudi razne druge žuželke so mi bile vselej dobro došle kot ljubi gostje mojega žeravca (roženkravta). Le ene vrste žuželk nisem mogel trpeti in je še danes ne morem — listnih ušic.

Te fatalno organizirane stvarce mi niso mogle vzbuditi nikoli niti iskric simpatije in je menda tudi vam ne bodo. Stoična flegma, s katero tiščijo uro za uro svoje rilčke v listni parenhim (staničje); pomanjkanje vsakega idealnejšega življenja; grdo nagnjenje k samemu žrtju in pitju; mehkota njihovega telesa, časih tudi neka prodirljivost duha — vse samo lastnosti, ki ne vzbujajo pri človeku nobenega sočustva do teh živali!

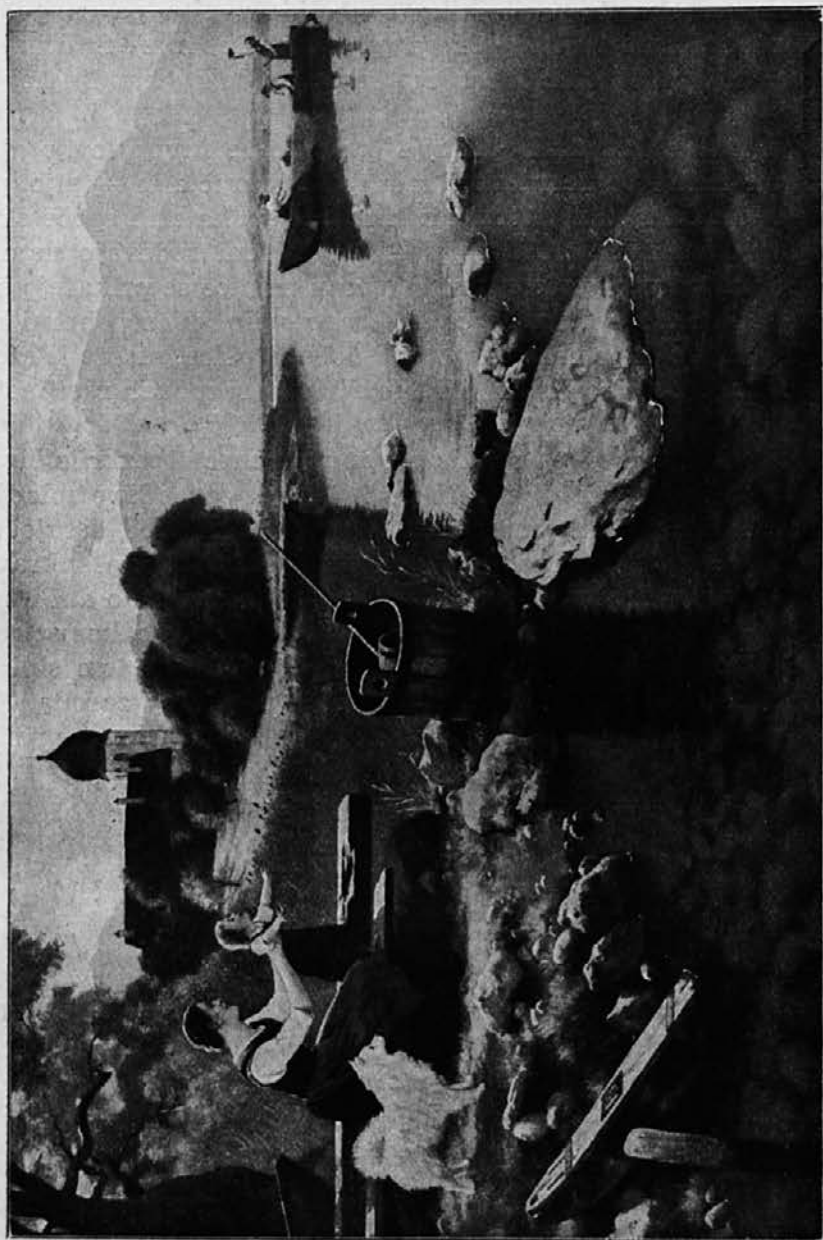
Za naravoslovca so vendar tudi »aphidi« (ušice) zanimiva bitja.

Vprašam te, dragi moj, ali si že vzel kdaj eno teh živalic, ki si jih videl morda že na tisoče na rožnem grmu, v roko in jo proučil natančneje?

Dvomim. In vendar to ni popolnoma v redu, zakaj preden hočeš sovražnika končati, ga dobro prouči! — Prepričan sem pa, da to storiš, ako se zanimaš za veselo življenje na cvetličnem oknu in me tako oprostiš dolžnosti, aphide natančno opisovati.

Vendar pa v olajšanje tvojega lastnega opazovanja ne bo škodilo par potezic; čemu bi nosil sicer »Mentor« svoje ime? —

V Evropi štejemo, kakor poroča prof. dr. Landois, kakih 350 vrst ušic, ki prebivajo v raznih barvah na različnem drevju in zeliščih. Skoro vsaka višje razvita rastlina gosti eno ali celo več vrst.

Bog vas sprimi!

Tako poznamo zeleno šipkovo ušico (*aphis rosae*) na vrtnici, črno bobovo ušico, brestovo ušico, ki provzroča na brstu čudne mehurjaste naponke, kakoršnih smo opazovali v letošnjem suhem poletju v botaničnem parku gimnazije v Št. Vidu brez števila; tudi

krvava uš (aphis laniger), ki se drži v razpokah jablan v rumenkastem, z belo volno tapeciranem kožuščku, spada semkaj. Prezreti ne smemo škodljive žolto-zelene ali rdeče-rjave smrekove ušice z belo slano potresene, ki provzročča čudne, jelkovim češarkom podobne izrastke na smrekovih poganjkih; najbolj razvpita pa je gotovo predobro znana trtna uš (phylloxera vastatrix, Reblaus). S to naj bo končan volilni imenik ušic, ki obsega same zloglasne kandidate.

Naj bo rastlina-gostilka koristna ali škodljiva, to je ušicam popolnoma enako. Izvzemši redkejše čase, ko se ravno levijo, drže živalce svoje rilčke pogreznjene v rastlinsko staničje in — pijo, pijo na smrt; pijo celo med rojstvom živih mladičev, katerih spočetek se vrši parthenogenetično. Od pomladi do jeseni rodevajo namreč samice rod za rodom brez samcev, samci in samice se prikažejo šele jeseni, in tedaj leže samica jajca kot zagotovilo, da se ohrani rod tudi čez trdo zimo, ki je ne prenese živa nobena ušica, niti že izležena ličinka ne. Ta jajčeca so pozimi skrbno skrita v razpokah rastlinskih stebelc, tako da jih ne opazi niti ostrovida ptičica, kaj šele ubogo človeško oko. Na vigrad pa se izležejo iz njih zopet brezkrile živali, ki urno rasto, se večkrat levijo in rodé kmalu zopet žive mladiče. Tenki slečeni mehovi so raztreseni kot bel puder med sesajočimi živalcami; gotovo si že opazil to prikazen na listih roženkravta, pelargonij ali vrtnice, pa si je nisi znal razložiti. Čez malo dni imajo letošnji mladiči že zopet mlade in gorje, ko bi ostalo vse, kar se rodi, tudi pri življenju! Izračunal je nekdo, da bi nastalo v tem slučaju od ene same šipkove ušice v enem letu 5900 milijonov zaroda. Kdo bi nas te povodnji potem rešil, vé sam Bog. (Konec prih.)

Josip Lovrenčič:

Božični soneti.

I.

V tujini . . . Svet večer . . . In jaz sem sam!
Pridite zlatih, mladih let spomini
in govorite mi o domovini,
nocoj se s celim srcem vam udam.

Ah glejte, jaz veselja ne poznam,
odkar sem vrgel se v objem tujini
in še nocoj — o grenka misel zgini —
pred težko, črno slutnjo drgetam . . .

Mladost, mladost! Kako si lepa!
oči žare ti, ustne se smejiijo,
Pozdravljena! Spomin nebo odklepa!

Jaz nisem več v tujini, sem doma!
Pred jaslicami lučice gorijo
in otrok jih vesel je od srca . . .

II.

Razsvetljena je bajno katedrala,
kot da nebo se v njej je nastanilo
in žar svetlobe večne v njo razlilo,
da v radosti bi srca vztrepetala.

A mene misel žalna je navdala:
Zaslišal v duhu petje sem premilo,
ki dušo v gorski cerkvi polnilo
z veseljem kot ga ni drugje spoznala.

Molitev hrepenenja se izvila
je v vzdih iskren: o božja luč, ti sveta,
daj, da bi moja želja se spoznala:

Ko mi v tujini čas prihodnost spleta,
moči te prosim, prosim tolažila,
in da vzcnete mi vera otroško vneta!

III.

Prišla je noč božična. Misel sveta,
vzcvetela v vernem srcu, jo pozdravlja:
na dolgo pot se v daven čas odpravlja,
kjer prva pesem je nebeškega deteta

pozdravila od blaženih duhov zapeta
in ki se v večnost od tedaj ponavlja,
ko duša odrešenja dan proslavlja
v hvaležnosti do Usmiljenja razvneta.

Ker jaz ne zmorem lepše, slajše pesni,
zato poklonim večni se ljubezni
z besedo, ki jo čul je Betlehem:

Bogu na visokosti večna slava
in sladek božji mir priplava
naj k vsem, ki dobre volje so, ljudem!

Prof. Fr. Pengov:

Paberki iz kemije.

(Konec.)

Ne bo morda vsakemu naših prijateljev znano, da obdelujejo po svetu, pri nas zlasti po Češkem, Moravskem in v Galiciji, kmetje velike ploskve najboljše zemlje samo zato, da pridelujejo na njih žito in krompir, ki se predelajo pozneje izključno v vinski cvet (špirit) in kis; ves ta svet bi rabil lahko za pridelovanje krušnega žita, gotovo izdatno sredstvo proti današnji dragi moki.

Kadar bo les edina surovina za proizvodnjo kisa in alkohola, bo nadaljnja posledica tega preobrata tudi, da se bodo močno dvignile cene lesa; tedaj bodo tudi slovenski gozdovi donašali še drugačne dohodke kot pa dandanes. Skrbeti bomo morali pa za to, da bodo naši gozdovi tudi tako obdelani, kot zahteva umno gozdarstvo in ne bodo kazali golih reber, prepuščenih v pogozdovanje ljubi majki naravi. Slovenski gozdovi kličejo po večjih slovenskih gozdarjih! —

Kemično izkoriščanje lesa pa ima še druge mladike. Poleg celuloze nahajamo namreč v lesu še celo vrsto kemičnih spojin, ki se pa nahajajo v raznem lesovju v različni meri, mnogokrat v kakem izvoljencu kot specialiteta. Take snovi so: čreslovina, barvila, hlapna olja, smole, grenkovine, sladkorji, alkaloidi itd.

Pridelovanje teh snovi daje posla in zaslužka mnogim vejam kemične industrije. Večina barvil, smolá, grenkovin in alkaloidov se nahaja v lesovju tropičnih deželâ. Pridobivajo se ali v rojstni deželi dotičnih drevesnih vrst; tako n. pr. kafra ($C_{10}H_{10}O$), kavčuk, zmajeva kri (rdeča politura za pohištvo iz rastline *Dracaena draco*) ali pa dovažajo les v Evropo in pridobivajo šele tukaj iz njega dragocene snovi, kakor je to pri večini barvil (modri in rdeči les), pri skorji kinovca za pridobivanje kinina itd.

V našem domačem lesovju sta zlasti dve skupini organskih spojin v večji meri razširjeni: čreslovine in eterična olja s smolo vred. Pridobivanje teh snovi je zelo enostavno, pa utegne vendar izdelovalcu dati lepega zaslužka. Spominjam se izza svojega službovanja v Cirknici, kako je prihajal vsako leto k jezeru priprost mož s Tirolskega in kupoval od kmetov za male vinarje jelkove veje, sicer namenjene za steljo pod živino, jih rezal z najenostavnejšo slamoreznicjo in potem destiliriral s preprostim aparatom. Eterično olje — dobil sem ga posodico v roke — je spravljal v lične steklenice, jim nalepljal čedne zlato-zelene etikete s ponosnim napisom:

»Echtes Tiroler-Edeltannen-Öl.«

Olje je bilo za čuda fino, a noben domačin se ni spomnil na njegovo pridobivanje, pač pa ta tujec z daljnih tirolskih pečin:

Premalo je zanimanja za tehnični, znanstveni napredek, premalo je znanja v deželi; kateri ga pa imajo, ga tiščijo mnogokrat v sebi, kot polž roge, podobni tistemu dehorju, ki žre knjige, od sebe pa ne dá nobene — ige.

Tudi naši dijaki se le redko posveté tehničnim študijam, inženerstvu — zato odjedajo tujci najboljši kruh domačim inteligentom — ki drevijo samo za neproduktivnimi poklici, pravniškim, učiteljskim in drugimi, ki so že vsi prenapolnjeni. (Op. V resnici ni neproduktiven noben nraven poklic, ako se ga le vestno izvršuje; nekatere imenujem neproduktivne le z vulgarno besedo v nasprotju s poklici, ki naravnost proizvajajo, n. pr. kmet, obrtnik.)

Ako povzamemo še enkrat glavne produkte, ki jih dobivamo pri kemičnem razkroju lesa, dobimo sledečo razvrstitev:

A. S pomočjo vročine izpremenimo les v oglje in so pri tem stranski proizvodi: lesni ocet, lesni cvet, lesni katran, svetilni plin (ki pa ne more tekmovati z navadnim plinom iz premoga in se zato ne vpoštevata).

Iz teh surovin pa dobivamo nadalje: očetno kislino, mravljinjo kislino, prepionsko kislino, masleno kislino, baldrijanovo kislino, aceton, metilov alkohol, lahka in težka katranova olja, kreozot, smolo.

B. Proizvodi, ki nastajajo iz lesa s pomočjo kemičnih agencij: Celuloza, cukar, sposoben za kipenje, alkohol, oksalna kislina.

C. Snovi, ki se dobe iz raznih lesov in skorij à la: čreslovine, eterična olja, smole. Tudi krasno dišeči vanilin spada semkaj, a je njegova fabrikacija nalik oni pri alkoholu še močno nepopolna.

Tako vidimo, da je sposoben les za proizvodnjo najrazličnejših snovi, ki služijo zopet raznim potrebam in obrtnim. Izkoriščanje lesa potom kemije je vejica na drevesu kemične veleindustrije, ki je primeroma še zelo mlada in v kateri nadkriljuje Nemčija vse druge narode, nam sicer ne v čast, a zato v vspodbudo. O pomenu te industrije smo si popolnoma na jasnem.

Ako je bil doslej gozd daleč proč od prometnih žil, so morali ljudje sežigati les za ubogo mrvico pepeljike ali za oglje ali pa pustiti, da je gospodarila narava v njem, kakor se ji je zljubilo. Viharji so pihali nemoteno po njih, metali na tla častitljiva debla, ki so strohnela in iz orjaških mrličev je vzkipelo novo zeleno življenje. Tako so nastali, in še obstoje, tudi po naši domovini, obširni zarastli gozdovi, na katerih izrabo nihče ni mogel misliti, v katere ni stopila izlepa noga gozdarska, ki so služili v varno zavetišče le zverjadi in plahi srni.

Moderna kemija nam gre tu na roko. Kaže nam sredstva in pota, po katerih zamoremo les brez veljave izpremeniti v dragocene produkte, sposobne tudi za daljni transport. Ta moderna kemija ustvarja v daljnih gorskih zakotjih majhna obrtna središča in zviša

ceno gozdovom. Nova industrija pa vleče mnogoštevilno ljudstvo, delavce in inženirje, kemike in kupce proti daljnemu, preje tako zapuščenemu gozdu. Nič več ni treba iskati domačinu s solzami in krvjo namočenega kruha po Ameriki in Vestfaliji in bogatiti s slovenskimi žulji nemškega, francoskega, laškega in kdo zna katerega še drugega bogatca; v domačem kraju raste iz zemlje naselbina za naselbino in kmalu se vije tam, kjer preje ni držala niti kozja stezica, široka deželna cesta ali celo železna kača.

Gozdovje, v katerem so presanjarili rodovi mogočnega drevja dolga stolecja in zibali v vetru ponosne vrhove, se je oklenilo kulture. Pač stokajo ponosna debela pod britko smrtno pesmijo iz jekla, pač zapuščajo boječi Cervidi, Leporidi in tudi zvitorepka, doslej absolutna vladarica teh goščav, oglašene steze oskrunjenega edena; toda v zameno za to idilo je pridobljeno novo življenje, les, doslej brez vrednosti, se prekuje v tekoče zlato in tisoči rok najdejo dela in jela. In kdo je to omogočil, kdo je odprl nove pokrajine kulturi?

Kemik v svojem laboratoriju — moderna kemija!

Fr. Ks. Steržaj:

Moj prvi srnjak in še marsikaj.

(Lovske slike.)

Okoli srca me je zazeblo, ko sem danes jutro pogledal skozi okno po koprivniškem polju: Slana — vse belo, samo tuintam se

Nenavaden gost. (1)

vidno razločujejo zelnate glave ali osmojeni repniki in posušena travnata stebelca izpod zmrzle odeje. Nad ravninico pa je jasno, vedro nebo v prvem

svitu jutranjega solnca. Lahno zardevajo robate konture spodnjedolinskih robov Črne prsti, Rodice in drugih gora. Žarki vstajajo više in više, plašne sence begajo iz roba na rob, ka-

kor bi hotele uteči, izginjajo v temnozelenem rušju, iščejo zavetja pred zlatimi žarki, pa naposled obnemorejo ter se porazgube.

Proti severu pa se dvigajo nad Jeljem robati skalnati obronki, poleti neprimerno lepi v svojem svežem bukovem zelenju, sedaj pa mrtvi, enolični in vendar vabljivi v svoji jesenski odeji.

Od severa semkaj po dolini prihaja mrzel vetrček, ki ga je poslala zima iz sneženih temnih brlogov gozdnate Pokljuke na poizvedbo, bo li kmalu čas, da se dvigne iz temnih globin in pride zopet na svetlo in pokrije vso usnulo naravo z debelo odejo.

V ozračju pa se tuintam zasvita bela nitka in izgine. — Jesenske pajčine so tu, bliža se zima . . .

Polja se praznijo. Hitro in naglo, skoro mrzlično se gibljejo ljudje po njih in spravljajo s trudom in znojem pridobljeni živeži, kakor bi se bali, da se bo zdajpazdaj zameglilo nad vasico, ter začelo deževati in da bodo nekega jutra zazrli vso plan pod snegom.

A kaj! Kdo bo razmišljal o tem dalje. „Carpe diem!“ sem dejal, založil v malho klobaso in kos kruha, obesil dvocevko na ramo, zažvižgal po psu in vesel odšel po polju na lov.

Lov — —. Kaj vse vsebuje ta kratka besedica, more čutiti samo tisti, ki je sam lovec. Koliko lepih, vedrih ur in koliko poštenega razvedrila, koliko,

lepega tihega miru ima lovec posebno v gozdu, v jesenskem gozdu . . .

Evo ga! Tuintam vztrepetavajo na lahno solnčni žarki skozi bukovje, igraje ponagajajo mahovju, kakor bi hoteli podražiti starega samotarja, nežno begajo po bledoličnih ciklamnih in hite naprej med smrečje, da se v vrhovih odpočijejo in zopet in zopet poskakujejo niže v gozdno tmino ter se bliskovito, kakor prestrašeni vračajo zopet na dan. Tam zopet zašumi listič, počasi se spuščaje k tlom, kakor bi se bal smrti in preroditve, ki ga čaka za tem. — Lahno se na vejici zasmehlja čopasta sinica: ci-ci-ci; v skalovju med grmovjem se oglasi skalnati jereb: ci-cizeri-cici-cuj —. Za nekaj hipov isto, pa zašumi in završi med grmovjem — tropa skalnih jerebic je padla v bližini. Lovec pa mirno sloni ob bukvi in zre to tiho, čudovito življenje, ki se razvija pred njegovimi

Nenavaden gost. (2)

očmi. Zares, čudolepa si, božja narava! Tihi gozd, ti si njena ne sicer bleščeča, a pomirjevalna, blažilna krona! —

— Ej, vun iz sanj —:

Že večkrat sem zastonj nosil puško na ramenih po srenjskem lovu z očetom županom, ki me je pregovoril, da sem začel loviti; sprva nisem imel nobene sreče. Že sem začel omahovati. Ta ali oni izmed solovcev je streljal, včasih tudi kaj ustrelil, le jaz nisem nikoli opazil divjačine. Toda naposled je vendar napočil pričakovani dan, ko je padel moj prvi srnjak in za tem še kateri.

Bilo je že po božiču, ko je zbolela stara Blažkulja na Podjelju. Sin lovec, ki je opravljal brezplačno pa častno službo čuvaja našega revirja, me je opomnil potem, ko sem opravil pri bolnici svojo dolžnost, naj grem ž njim gledat gor nad Javornico (1072 m) v njegov pašnik. Tam je bil prejšnji dan osledil 3 srne, ki so ostale na pašniku. Nekaj časa sem se izgovarjal, da nimam puške, da sem truden in še več, ali naposled sva šla.

(Dalje prih.)

Prof. I. Dolenc:

Hasanaginica kot drama.

Svetovnoznana je nežna srbska narodna pesem o Hasanaginici, katero je sam Goethe prevedel v nemščino. Predstavlja nam tragično usodo mohamedanske žene. Ker ni hotela v šotoru med moškimi iz verske sramežljivosti streči svojemu ranjenemu možu, jo ta spodi iz doma. Ker je bila iz dobre — begovske — rodbine, jo je zaročil brat v drugič že v enem tednu z imoskim kadijem. Pot od doma do imoskega kadija je peljala mimo dvora Hasanaginega. Tu je šla s svati mimo in se je hotela hkrati posloviti od svojih peterih otrok in jih obdarovati; toda oče jih pokliče nazaj k sebi, češ da mati ljubezen le hlini in da je v resnici kamenenega srca. Ta krivica ljubečo mater tako hudo rani, da se zgrudi mrtva na tla.

Pesem našteva sama gola fakta brez vzrokov in vsebuje v kratkih besedah ogromno snov, ki je morala naravnost izzivati umetnike, da bi jo obdelali v posameznostih. Eno tako delo je izdala »Matica Hrvatska« lansko leto že v drugi izdaji: Milan Ogrizović, Hasanaginica. Drama u tri čina. U Zagrebu 1910. — Poglejmo, kako je presadil Ogrizović dogodke narodne pesmi v konkretno življenje vsaj na odru!

V prvem dejanju izvemo iz ust Aginice in starega služabnika Husejina ekzpozicijo drame. Hasanaginica je edina hči zelo ugledne begovske rodbine in je bolj po svoji volji kot po volji ponosne matere že 16 let — od svojega takrat še neizpolnjenega 16. leta — poročena s sedaj petdesetletnim Hasanagom, ki je vstopil v armado kot navađen vojak in se po svoji drznosti povspel do age. Z vsem srcem je

bila udana svojemu možu v krogu peterih otrok. V manjšem boju s kristjani je bil Hasanaga hudo ranjen in mati ter sestra sta mu v šotoru stregli. Žena ni prišla k njemu, ker je smatrala, da je za žensko nespodobno, živeti v vojaškem taboru; dalje ker je videla svojo nalogo v tem, da v odsotnosti očetovi vodi hišo in rodbino, in ker ji aga sploh ni nikdar izrazil želje po kakem slu, da naj ga obišče. Hasanova mati je pa sedaj v šotoru spletkarila proti svoji snahi, deloma iz neprijaznosti do aginice, deloma iz tihe želje, omožiti ago z drugo ženo. Polagoma je to in drugo prigovarjanje napotilo ago, da je sporočil ženi po Husejinu, naj izgine iz dvora, ne da bi ji navedel za to najmanjši razlog. Aginica si njegova koraka ni mogla razlagati drugače, kot da se je je mož naveličal in da je v njem čisto zamrla ljubezen do nje. Tega ni mogla prenesti in se je hotela vreči s stolpa svojega dvora na cesto. V resnici pa aga ni resno mislil zavreči svoje žene. Kot človek, ki hoče, da se mu izkazuje največja pozornost, je hotel s tem učinkovati na ženo tako, da bi ga ona prišla v šotor odpuščanja prositi; da, kakor izvemo pozneje, bi jo bil obdržal, če bi mu bila prišla le ob povratku nasproti, celo če bi ga bila le že ob prihodu v dvor prosila odpuščanja. Aginica se je pa čutila rojeno begovico, in ni uvidela, da bi bila storila kaj napačnega in ni niti mislila na to, da bi prosila moža odpuščanja. Morebiti bi bila to vkljub temu storila, da ni posegla vmes njena ponosna rodbina. Bržko so namreč na njenem domu izvedeli o Hasanovem koraku, je izposloval njen brat beg Pintorovič pri sodnji »ilmi haber«, t. j. ločilno pismo, da se aginica loči od moža z dovoljenjem svoje rodbine. S to listino pride on k sestri neposredno pred prihodom age. Ta nastopi kmalu nato in se pokaže kot človek, ki ni sicer tako slab, pač pa neke vrste tiran proti svoji ženi. Z njim pride njegova pikrobesedna mati Umnihana in dve robinji, Čerkesinja in Vlahinja. Mož in žena bi se bila sama morebiti ali skoro gotovo še poravnala, da ni bilo zraven Pintoroviča in Umnihane, ki sta oba s svojimi besedami in pripomnjami onemogočevala spravo. Tako se konča prvi akt z ganljivim slovesom aginice od otrok in odhodom proti domu.

Drugo dejanje se vrši na aginičinem rodnem domu pri ugledni begovski rodbini. Težave, ki jih ni niti slutila, pridejo nad njo. Sedem snubcev se oglasi že prvi teden. Ona pa čaka noč in dan, da pošlje aga ponjo kakega sla in da se vrne k svojim otrokom in možu. A nikogar ni od nikoder... Le sultanija, njena najstarejša hči jo obišče. Tej pove, da se mora omožiti v drugič. Mati in brat da jo priganjata dan na dan, naj ne dela hiši sramote ter naj se poroči in tako pokaže agi, da lahko tudi brez njega živi. Ona da se poroči samo radi tega, da odide proč iz tega kraja, kjer jo vse spominja na preteklost. Zato ni odklonila snubitve imoskega kadije.

Ta imoski kadija je mož posebne vrste, kakoršnega bi v igri iz turškega življenja le malo pričakovali. On je sentimentalen pevec,

zelo izobražen, kakor nastopajo drugi moški v orožju, tako nastopa on s tamburico, s katero spremlja svoje petje. Kakih 30 let ima; torej je malo mlajši od aginice. Poznal jo je že od rane mladosti. Kadija je bil še samec. Ko izve, da je aginica ločena od moža, poskusi svojo srečo, da bi dobil aginico za ženo. Ne moti ga, da aginica ni več tisto veselo dekle, kakor jo je poznal pred 16 leti; da je njeno srce ranjeno in navezano na petero otrok in na moža, ki ga je srčno ljubila dolgo dobo šestnajstih let. Kadija pravi (stran 102):

»Iscijelit¹ ću rane, aginice!
Pjevat ću ti u zoricu ranu,
u mrak kasni — uvijek pjevat ću ti.
Pjevat ću ti danju,² dok je sunca,
pjevat noću,³ dok je mjesečine,
dok ti srce ne ispjevam svoje,
dokle srce ne izliečim tvoje —
da zavoliš mene, aginice!
Uza te ću moći sve učiniti:
Štgod⁴ hoćeš, kado, sve ću biti,
svaku ću ti želju ispuniti.
Samo ti me uza sebe pusti,
da sam s tobom, uvijek da sam s tobom!
Jer uza te drugi sam i — bolji!
A ti budi, štgod hoćeš biti,
ostani i dalje aginica,
ostani i Hasanaginica!«

Pod takimi pogoji privoli aginica v poroko in ga prosi, da naj jo pelje ponoči na svoj dom, da ne vidi aginega dvora in svojih otrok. Ponosna rodbina njena ne privoli tega, pač pa ji obljubi kadija, da ji prinese dolg svilen »pokrivač«. Določi se še prihodnji petek — prorokov praznik — za dan poroke in družba se razide ter prepusti aginico tužnemu razmišljanju o svojem koraku.

A tudi agi se je godilo v teh dneh skoro podobno kot aginiči. Uvidel je, da se je prenaglil, ko je zavrgel ženo, ki ji ne najde enake, iz ničevih vzrokov, večinoma naščuvan od matere in drugih.

V tretjem dejanju ga vidimo otožnega na svojem dvoru v družbi sužnje Vlahinje, ki si ga skuša pridobiti za moža. Sužnjo Čerkesinjo je aga v svoji topi žalosti sam umoril, ker si je tudi domišljevala, da postane sedaj njegova žena. Vlahinja je, nekako slično imoskemu kadiji, tudi nežna pesniška duša, ki se usmrti sama, ko vidi, da aga ne mera zanjo. Materi Umnihani aga britko očita, da je ona provzročila ločitev od aginice. Vsedel se je že na konja in jahal proti njenemu domu, da jo posadi predse na konja in privede nazaj — toda sredi poti je začel razmišljati: »Nemoj! Ne sm'ješ! Popustiti ženskoj glavi nemoj!« In uklonil se je svoji nemožati trmi. Toda žal mu je in iznova je pripravljen jezdit ponjo. Tu mu pa mati pove, da je aginica že v drugič »isprošena« (zaročena). Ago ta vest silno razljuti.

¹ zaceliti; ² po dnevu; ³ po noči; ⁴ karkoli.

Torej v enem tednu ga je že pozabila! Sedaj mu je neumljivo, da je hotela skočiti s stolpa ob njegovem prihodu.

V tem trenutku, ko je pri njem zbrana vsa agina rodbina — mala dečka Ahmed in Meho se igrata s tem, da kuhata iz sadja »užinicu« — se zasliši godba in ukanje svatov, ki vodijo aginico. Obe hčerki ji tečeta nasproti, mala sinka pa gledata skozi okno in ji kličeta zaporedom:

»Vrati nam se, mila majko naša!« in Ahmed dostavi:

»Da mi tebi užinati damo!« In med obema nastane prepir, kdo bo prvi dal majki južinati.

Ta prizor premaga aginico, da stopi s konja in pride s hčerama v sobo k svoji rodbini. Lepo obdaruje svoje otroke, dočim jo aga čisto ignorira. Sultanija in Umnihana se trudita spraviti ju. Hasan pa pokliče otroke k sebi — a ti se ga boje in se krčevito oklepajo materinega krila. Konec je Ogrizović naredil malo drugače kot je v pesmi. Aga reče aginici ob slovesu:

»Zbogom pošla, mlada begovice!
Zbogom pošla — srca kamenoga!«

Morebiti se je pri teh besedah vzbudila v aginici misel, da ob slovesu ne trpi samo ona, ampak tudi aga, morebiti je hotela pred zadnjim slovesom poskusiti še enkrat, ali je ta njen korak res neizogiben, in komaj v svesti si same sebe, vpraša ago s prodirajočim glasom:

»Voliš li me, aga Hasanaga!«

Hasan ne more več skrivati svojih čustev in jo objame: »Volim, ljubo . . .« Nenadna izpremema je vplivala na ženo, ki je toliko ljubila in trpela, tako silno, da umrje od prevelike sreče in razburjenja.

»Od sevdaha (ljubezni) umrla je ona,« pravi aga in uvidi svojo krivdo:

»Ja sam ovo ubio je. Ja! Ja!
Ja je nisem znao. Sad je znadem,
sad, kada nam sevdah progovori,
progovori na usnama mrtvim . . .«

Med ganljivo agino prošnjo, naj mu odpusti, zazveni ljubavna pesem imoskega kadija in zastor pade.

Človeka pretrese ta resnična tragedija, katera mu vrhu tega močno poživi umevanje bisera srbskih narodnih pesmi, pesmi o Hasanaginici.

Dr. A. Breznik:

Besedni homunkulus.

I.

Čudaški kemik Paracelsus (1493—1541) je izrekel nado, da se bodo dali ljudje v kemični retorti še na umeten način proizvajati. To originalno mnenje je vladalo nato med kemiki skozi stoletja in še v Goethejevih časih je neki profesor Wagner v Würzburgu neustrašeno branil in zastopal babjeverno naziranje, da se dá človek po kristalizaciji proizvesti. Zato je Goethe v svojem Faustu popisal čudaka Wagnerja, kako se mu je posrečilo v kemičnem laboratoriju skuhati toli zaželenega človeka, ki je živel že v domišljiji srednega veka pod imenom homunkulus.

Wagner sedi na ognjišču in nestrpno pričakuje, bo li danes kaj z njegovim poskusom. V retorto je zmešal več stotin snovi in jih dal kuhat. Zdi se mu, da se snov premika in združuje. In res! V retorti nastaja prečudna reč:

Das Glas erklingt von lieblicher Gewalt,
Es trübt, es klärt sich; also muß es werden!
Ich seh' in zierlicher Gestalt
Ein artig Männlein sich gebärden.
Was wollen wir, was will die Welt nun mehr?

Wagner skuha pravega pravcatega homunkulusa. Faust, II, 2.

Na ta način nam je Wagner „ustvaril“ človeka, ki je lahko za vzor vsem modernim ljudem in odgovarja natančno vsem „modernim“ zahtevam. Moderni človek naj ni podoba božja — in ta možic gotovo ni, ker ga ni ustvaril Bog, ampak Wagner. Moderni človek naj nima duše — in homunkulus je gotovo nima, ker ga je rodila retorta. Skratka: v homunkulusu se zrcalijo vsi vzori, po katerih hrepenijo nekateri ljudje! Podobni homunkulusi žive tudi v našem slovstvu. S tem se najboljše strinja zlasti tisti človek, ki ga nam predstavlja Aškerc v svoji pesmi „Jaz“. Aškerc primerja tu človeka s prirodno močjo. Človek mu je s tega stališča — samo atom.

Jaz, moč prirodna, to sem jaz!
Veliki človek, kdo pa ti si?
Ti meni to si, kar črvič
Ti meni majhen, pust si — nič!
In s tem ničesom, kadarkoli,
Igram se jaz po svoji volji.

In končni odgovor na vprašanje, kaj je prirodna moč in kaj je človek, se glasi:

Kdó sem? Kdo pač razreši dvom?
Vesoljnost jaz sem, ti — atom.

Lirske in epske poezije, 22 str.

Človek naj bo torej atom in nič drugega; to je pač najbolj nizko, kar se more o človeku reči. Človek, ki ni drugega kakor atom —

če ga prav primerjamo z neizmerno naravo! — je Wagnerjev homunkulus! Celo poganski pesnik, genialni Ovid, je izrekel o človeku, ko ga je primerjal z ostalim stvarstvom, veliko besedo: dočim so druga živa bitja obrnjena proti zemlji, je dal človeku Bog dar govora in oči, ki morajo gledati proti nebu in pogled obračati kvišku.

„Pronaque cum spectent animalia cetera terram:
Os homini sublime dedit (sc. deus), caelumque videre
Jussit et erectos ad sidera tollere vultus“. *Metamorph. I, 84—87.*

In kdo je zadel bolje — Ovid ali Aškerc? Aškerčev človek je skuhan v retorti in nima s pravim človekom nič opraviti. Pravi človek je tak, kakor se je izrazil o njem Ovid in kakor ga je med Slovenci najgenialneje naslikal veliki mislec Gregorčič v pesmi „Človeka nikar“. V tej prelepi — pa tolikokrat po krivem obsojeni! — pesmi je Gregorčič dobro ločil nesmrtnega duha od trohljivega telesa in prisodil vsakemu svoje pravice: duhu svoje in telesu svoje. Pesem je vzvišena himna na dušo in telo človekovo.

Začetnik moj, ki si me vstvaril,
Duhá si iskro mi razžaril,
V oklep prsteni jo zaprl, —
Zakaj? Veš ti! —
Ko ilnato boš ječo strl,
Ne bom umrl!
No duhu poženo peroti,
Ki jih iz dola solz in zmot
Razvije na skrivnostno pot,
Kam? Tebi hitel bo naproti,
Da enkrat tvoj obraz bi zrl,
Da zrl bi solnčno jasno lice,
Obraz ljubezni in resnice! . . .
To prst pa prsti izročé
In svet ob noč pozabi kraj
Krijoč ostanke te.
In ni mi žal! Svet zabi naj!
Ti ga ne zabiš!
Za novo stvar moj prah porabiš, —
Za káko? Jaz ne vem,
Ti sam si gospodar!

Poezije, I, str. 43.

Edino to pojmovanje je vredno človeka, ki ima iskrico duha poleg ilnatega, prstenelega oklepa. Tak človek se pa ne da skuhati v kemikovi retorti, temuč je smel Gregorčič res reči:

V delavnico sem božjo zrl. *Ravnotam, verz 18.*

* * *

S srednjeveškim homunkulusom ni torej nič. Vendar pa se dá iz starih besed, s katerimi so narodi nekdanj poznamenovali človeka in njegovo telo, sestaviti nekak besedni homunkulus, ki nam kaže, kake pojme so imeli narodi kdaj o človeku. Tak

homunkulus se lažje skuha, ker se naredi iz samih besed. Iz besed se da namreč marsikaj sklepati in mnogo spoznati, dasi morebiti mislite, da niso besede za nikamor drugam kakor za v abecedo, abeceda pa za v besednjake. Ker se po šolah z besedami ne dela drugo, kakor da se sklanja in sprega uči ž njimi, je marsikdo izgubil vse spoštovanje do njih. Saj vam je znano, kaj pravi Stritar:

Kdor vedno „ribo“ le in „raka“ sklanja,
Temné skrivnosti jorove razklada,
Komur je slovnica vrhunec znanja —
On od slovenščine mladost — odganja!   Zbr. sp. VII, 74.

Res, uboge besede, odkar so vas začeli jezikoslovci v slovnice in besednjake tlačiti, vam je odklenkala vsa čast in veljava! Toda po krivici kdor vas pozna, zna brati najstarejšo zgodovino človeškega rodu na zemlji. Vi nam morete govoriti še iz časov, ko nam niti najstarejše izkopine ne morejo ničesar poročati. Mnogo naših besed, ki jih govorimo še mi in nam jih sklanjajo ali spregajo otroci v šoli, je starih po 5000—6000 let ali še rajši več kot manj. In taka beseda nam vé nekaj povedati. V takih besedah se zrcalijo prastare misli in ideje, ki so jih ljudje kdaj o kaki stvari imeli. Iz takih snovi se dá tudi besedni homunkulus ustvariti — najstarejši človek na zemlji.

Da kip njegov bi vam podal,
Raztresene sem ude zbral —
Ne vseh! . . . a kdor pregleda te,
Spozna mu glavo in srcé!   (Dalje).

Andrej Uršič:

Navod za šahovo igro.

(Dalje.)

Konečna igra kralja s pešcem proti samemu kralju je zanimiva zaradi — opozicije. Opozicijo imenujemo v ravni črti približanje kralja proti sovražnemu za eno polje in sicer, da je od kralja do kralja v zadnji potezi še samo eno polje vmes (v ravni črti). Nastavi si na šahovnico: Beli kralj e5 beli pešec e6 — črni kralj f8. S potezo Ke5 — f6 dobil si opozicijo in s tem partijo. Črni kralj gre na e8 ali g8, na kar potegneš ti e6 — e7 Ke8 — d7 Kf6 — f7 in dobiš, ker prideš s pešcem na e8 in ga moraš spremeniti v podobo svoje barve: tukaj v damo ali turn. Vzemi drugi nastav! Ke6 pešec e5; črni Ke8. Ako ima črni potezo igra Ke8 — d8 ali f8. Beli odgovori: Kf7 ali d7, na kar se začne premikati pešec e5 do e8 kakor prej. Če igra beli tedaj potegne: Kd6 ali f6 in ima opozicijo. Pravilo za opozicijo velja za vse pešce izvzemši pešce a in h! Pri spremenjenju pešcev v podobe pazi, da ne napraviš pat. Za zgled naj ti služi naloga 48. in 49. Naloga 50. in 51. so sicer nekaj težje pa ne preveč. — Latinski citat v zadnji številki: Ani studet itd. sta šestomera.

Danes podamo partijo 51. igrano 7. septembra 1901 v Karlovih varih v mojstrskem turnirju.

Partija 51.

Beli: M. Vidmar, Črni: R. Teichmann.

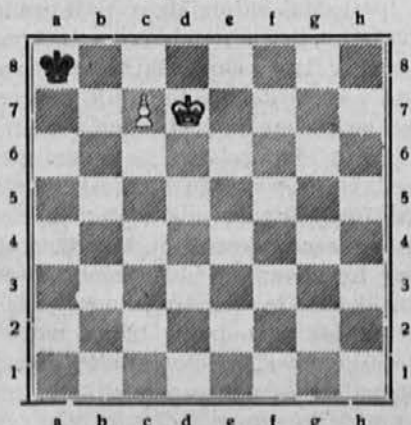
Gambit dame.

1. d2 — d4	d7 — d5	11. Ld3 — b1	Sf6 — e4
2. c2 — c4	e7 — e6	12. Lg5 — f4	Se4 × c3
3. Sb1 — c3	Sg8 — f6	13. Tc1 × c3	c5 — c4
4. Lc1 — g5	Lf8 — e7	14. Kg1 — h1	b6 — b5
5. e2 — e3	Sb8 — d7	15. g2 — g4	b5 — b4
6. Sg1 — f3	0 — 0	16. Tc3 — c1	a7 — a5
7. Ta1 — c1	b7 — b6	17. Tf1 — g1	Tf8 — e8
8. c4 × d5	e6 × d5	18. Tg1 — g3	Sd7 — f8
9. Lf1 — d3	Lc8 — b7	19. Tg3 — h3	Ta8 — a6!
10. 0 — 0	c7 — c5	20. Sf3 — e5	Le7 — d6
	21. Dd1 — c2	Ld6 × e5	
	22. Lf4 × e5	Te8 × e5!?	
	23. d4 × e5	d5 — d4 +	
	24. f2 — f3	d4 × e3	
	25. Tc1 — d1	Dd8 — c7	
	26. Kh1 — g1	Ta6 — g6	
	27. Dc2 — e2	Tg6 × g4	
	28. f3 × g4	Dc7 — c6	
	29. Th3 × e3	črni se vda!	

Brez vsacega komentarja priobčujemo to partijo. Pripomnimo pa tole: K 15 potezi belega (g2 — g4) pravi dr. Tarrasch: „ein mit gesammelter Kraft geführter Stoß — in die Luft“. P. Lipke pa pravi: „dass bei dieser Positionsanlage Weiss notwendigerweise auf dem Königsflügel angreifen muß“. Sodbo napravi si vsak sam. Omeniti še moramo, da v zadnjih 2 letih niso nemški listi (šahovski mesečniki itd.) prinesli nobene partije kojo je Vidmar dobil — ampak le izgubljene k večjemu še par „remis“ partij. Češki pa sploh ničesar ne, dočim se pa vsak „škarabuzar“ omenja. De gustibus pač!

Naloga 48.

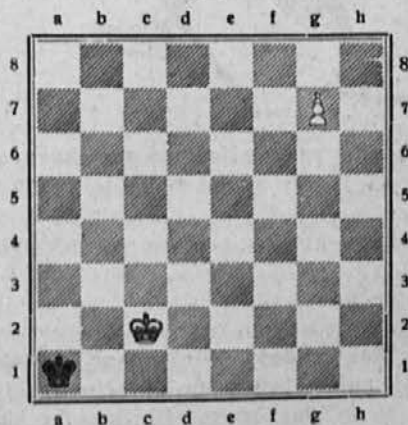
R. Steinweg

Mat v 3. pot.

Naloga 49.

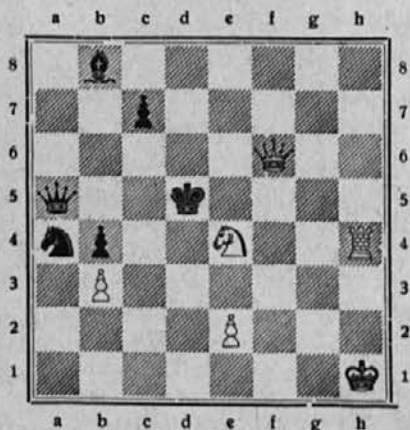
Cook

Mat v 2. pot.

Naloga 50.

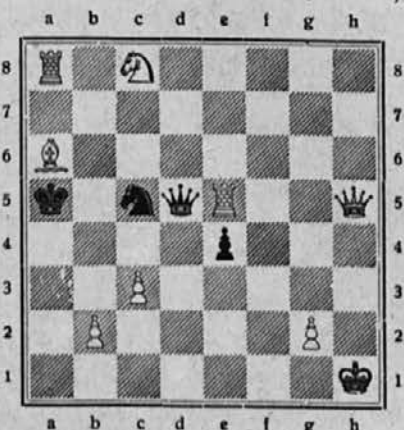
V. Marin

Mat v 2. pot.

Naloga 51.

C. Kainer („Lidové noviny“ 1911.)

Mat v 2. pot.

Drobiž.

Uganke za zemljepisne preiskovavce.

1. Proti kateri strani neba jo maha ta stric?
2. Kakšna kri se pretaka po njegovih žilah?
3. Kako mu je ime?
4. Kje si je opanke izposodil?

Rešitev zadnje zemljepisne uganke.

Namišljeni polž leze po obrežju Arabije. Oči mu počivajo na mestih Suez in Akabah, imenuje se pa ta polž — Rdeče morje.

— Uganko so rešili: Iz Celovca: Voštar Ognj. VIII.; iz Kranja: Koblar Ant., III.; iz Maribora: Iv. Greif V., Fr. Munda II.; iz Novega mesta: Iv. Frančič VIII., Jakša Ant. IV.; iz Št. Vida nad Ljubljano: J. Barle VII., J. Pintar VII., Jak. Soklič VI., Št. Kočevar IV., Fr. Pavlin IV., Fr. Zupanc IV., J. Bebar II., Iv. Kraljič II., Jak. Pavlovčič II., Iv. Mencinger II., Fr. Breznik I., Fr. Čemažar I., Hojkar I., Iv. Hrastja I.

Rešitev uganke o slov. tednu. „Trije ti tedna srečni dnovi — uganke rešijo gotovi“, t. j. vtorek (= vtoril = drugi, drugi dan), četrtek (= četrti dan) in petek (peti dan) kažejo, da so naši pradedje začeli teden s ponedeljkom in končali z nedeljo. Zato v slovanski teden ne spada sredo v sredo tedna, temuč je nepremišljeno vrinjena na tretji dan izmed sedmice; biti bi morala na četrtem mestu. Beseda se je v slovanski teden vtepla iz nemščine (Mittwoch = sredo); toda Nemci sami so besedo skovali po tedanjem latinskem imenovanju tedna: media hebdomas, ki kaže že na krščansko štetje tedna, kjer je bil prvi dan v tednu nedelja kot Gospodov dan. Potemtakem štejemo v tednu nekaj dni s ponedeljkom, nekaj pa z nedeljo; prava mešanica! Tu pripominjamo še, da je tudi naša nedelja tu-

jega izvora; naredili smo besedo po grškem imenovanju: *ἀπαρκος* (sc. *ἡμέρα*) t. j. ne — delaven dan; dan, v katerem se ne dela: nedelja. — Uganko so vsaj deloma prav rešili: J. Pintar VII., Iv. Kraljič II., Bergant M. I. iz Št. Vida nad Ljubljano; Ant. Koblar III. iz Kranja in Fr. Munda iz Maribora.

Uganka. V četverokotnem prostoru sedi v vsakem kotu po ena mačka tako, da gleda v diagonalni smeri proti drugi. Vsaka mačka ima pred seboj tri mačke in na vsakem mačjem repu sedi po ena mačka. Koliko mačk je?

Rešitev uganke v 11. številki »Mentorja« III. letnika. Vprašalni stavek se glasi: Domine; dominae domi ne sunt?

Uganka. Naslednje tri črte, ki so poleg pravokotnika, postavi v pravokotnik tako, da dobiš iz njih sliko številke petnajst.

(Rešitev uganke in imena rešilcev v prihodnji številki.)

Dedek je pravil... I. zvezek. Marinka in škrateljčki. — Bom že še! — Pravljič. Spisal Julij Slapšák. Cena 1 K 20 vin., vez. 1 K 60 vin. Založila »Katoliška Bukvarna«. — Dve mični pravljici nam je podal v pričujoči knjižici gospod nadučitelj Slapšák. Prva je himna otroški ljubezni do mamice. Uboga vdova z malo Marinko gostuje v bajti zunaj vasi pod gozdom. Uboštvo jo pahne v bolezen. Tu dobi grozno sporočilo, naj se izseli iz bajte, ker je prišel domov gospodarjev brat, ki je bil hud pijanec. Marinka izve o grenkulji, to je o zdravilnem zelišču, ter ga gre iskat v gozd, a ga ne dobi. V tem jo dohiti noč ter zaspí. Tu jo dobe škrateljčki, ki ji dajo grenkulje, a še mnogo bogastva in jo zjutraj ponese domov. Matí se pozdravi, obe živita srečno z bogastvom, ki so ga darovali škrateljčki, in podpirata radi ubožce. — Po vsebini kakor tudi po izpeljavi je ta mladinski spis res pravljica v polnem pomenu, in je tako vzgojnega pomena kakor malokatera. Redkokedaj zazveni otroškemu srcu tako soroden in otroku domač glas kakor tu. Tako pač more

pisati le človek, ki se je popolnoma uživil v otroško dušo. V pravljici zveni in najnežnejših zvokih slavospev materske ljubezni do otrok in neznoudani ljubezni otroka do matere. — Tudi druga pravljica: »Bom že še« je prav dobro in mikavno izpeljana. Boštjanček poje na vsako materino zapoved: »bom že še«. Mater hudo skrbi, a hude sanje dečka nagloma izpreobrnejo; sanja se mu, da je v peklu, tu prosi hudobce, naj mu olajšajo trpljenje, a ti vedno ponavljajo njegovo pesem: »bom že še«. To ga izmodri; Boštjanček postane pameten, ubogljiv. Pohvalne stvari, ki smo jih omenjali pri prvi pravljici, veljajo seveda tudi o tej. — Želimo, da bi g. pisatelj, ki razodeva v teh dveh pravljicah globoko poznavanje otroške duše, napisal kmalu še drugih pravljic, ki jih je dedek pravil.

Kdo je bil Robinzon? Daniel Defoe, pisatelj knjige »Robinson Crusoe« slavi letos dvestopetdesetletnico svojega rojstva. Rodil se je leta 1661. Priprosti mornar Aleksander Selcraig pa je oseba, katero si je izbral za model svojega junaka. Selcraig (pozneje Selkirk), najmlajši izmed sedmih bratov, je bil rojen na Škotskem v verni rodbini. Sliši pa mnogo o tedanjih morskih roparjih. Njihova predrznost ga je tako vnmela, da išče prilike, da bi si od blizu ogledal to življenje. Priliko najde kmalu. Angležem namreč žilica ni dala miru, da ne bi vkljub najstrožjim odredbam Spanije poskušali tržiti z južnoameriškimi državami. Posluževali so se pri tem morskih roparjev. Na tako roparsko ladjo »pet trdnjav« vstopi tedaj Selcraig kot tretji krmar. Toda roparskega življenja mu je kmalu dosti, zahoče se mu po prostosti. Leta 1704 se ladja za dalj časa ustavi na otoku Juan Fernandez na zahodu od čilskega obrežja. To priliko porabi, da si otok ogleda in kmalu potem skrivaj uide z ladje s svojo puško, smodnikom in biblijo. To prostovoljno izgnanstvo traja do 31. prosinca leta 1709. Tega dne priploveti na otok dve angleški ladji, Selcraig zahrepeni po ljudeh in se prikaže obkoljen od cele črede koz pred ladjama, katere ga sprejmo za mornarja pod imenom Selkirk. Na otoku pusti samo svoje ime, ker otok Juan Fernan-

dez se imenuje tudi Robinzonov otok. — Pisatelj Daniel Defoe pa je bil mož nepokojne, vznemirljive narave, ki je v svojih spisih napadal tudi vlado. Obsojen radi motenja javnega reda mora na samotni otok. Toda ljudstvo ga obsiplje s cveticami. Ko se je vlada izpremenila, je postal visok dostojanstvenik in je bil med prvimi osebami, ko se je urejala državnopravna zveza med Škotsko in Anglijo. Svojega Robinzona je napisal šele kot starček-zasebnik leta 1719., ter tako ovekovečil osebo škotskega mornarja Selkirka.

Slabi tisk. Ni ga skoro pomembnejšega činitelja v današnjem kulturnem svetu, kakor je tisk. Le potem tiska je mogoče, da znanost in umetnost tako hitro napreduje in da moreta najti pot celo do najširših slojev. Kolike važnosti je torej tisk! A to je dobri tisk. — Ravnotako ga pa tudi ni večjega sovražnika današnje dobe, kakor je ravno slabi tisk. Slabi tisk je tisto orožje, ki ga rabi sovražnik, da seje po svetu nemire in razdore, da trga ljudem iz srca vero in pravost in tako razdira pravo omiko ter onesrečuje cele narode. Kako kvarnega pomena je slabi tisk, so razumeli že stari narodi. Za zgled navedemo samo grškega modrijana Platona, ki v spisu Fedru med drugim obsoja tudi slabi tisk in pripoveduje, koliko da slabi tisk lahko škoduje človeštvu. V Fedru izvaja Sokrat po besedah Platona sledeče: V Egiptu je živel Bog Teut, kateremu je bil posvečen ptič Ibis. Teut je prvi izumil število in računstvo, mero in zvezdoslovje, pa tudi razne igre, a med drugim tudi črke. Takrat pa je kraljeval v Egiptu kralj Tamus v prestolnem mestu Tebah. K njemu je prišel Teut, mu pokazal svoje iznajdbe z naročilom, naj poskrbi, da se razširijo po vsem Egiptu. Tedaj ga pa vpraša kralj, kaj bo vsaka njegova iznajdba koristila. Teut je razlagal o vsaki posebej in kralj je hvalil ali grajal, kakor se mu je zdela. Tedaj pa prideta do črk in do tiska. Teut pravi: to znanje, o kralj, bo Egipčane napravilo veliko bolj pametne in jim utrdilo spomin; zakaj to sem izumil kot pripomoček za razum in spomin. Kralj pa mu je odgovoril: O umetniški Teut, eden hvale iznajdbe in umetnosti, drugi

jih graja, kakor pač kdo vidi vnaprej, ali bodo koristile ali škodile. Tako si tudi ti kot oče črk povedal samo dobro stran, katero ima ta iznajdba. To je res, kar si povedal. Toda ta iznajdba ima tudi slabo stran. Tisk ne bo širil samo znanja in modrosti, ampak tudi laž in pregreho, nebo utrjeval ljudstvu samo spomina za dobro, ampak jim bo v spominu ohranjal tudi hudobije in jih vsled tega navajal na hudo. Potem nadaljuje Sokrat tako: Doslej je bilo ljudem dosti, da so v Didoni iz šuštjenja Bogu posvečenega hrasta spoznavali resnico; vse so verjeli. A sedanji mlajši učenci pa iščete resnice tudi v spisih; in morda že tudi presoimate, kdo je spisal, ali mu smete verjeti itd. A preprosti ljudje ne bodo ločili dobrega spisa od slabega, ampak bodo verjeli vsaki črki in besedi. Zakaj spis ima nekaj posebnega na sebi, v čemer je popolnoma podoben sliki. Tudi spis stoji pred teboj — prav kakor podoba — živ in jasen. Če ga pa kaj vprašaš, pa molči prav dostojanstveno, češ, saj je tako zapisano; ne dvomi, ampak verjemi, ker vse je resnično, kar je zapisano. In tako se potem spis razširi med ljudstvo in vsi mu verjamejo. In gorje, če je spis slab; zakaj tak spis širi hudobijo in tira ljudstvo v nesrečo.

Čebela in čmrlj. Lepega pomladanskega dne pride čebelica obiskat čmrlja, čegar mladiči so bili ravno vsi izlezli iz svojih zibelk (stanic) in so lezli sedaj okrog po gnezdu.

»Oprosti!« jo pozdravi gospa čmrljica, »skoro ti ne morem ponuditi stola, da si počiješ — vsled brezšteviline črvadi. Ali imate pri vas doma tudi tako blagoslovljen zarod?«

»He, he, he!« se zahahlja Akuleata, — tako je bilo ime naši medonoski — in pošteje v trenutku celo Bombusovo (vulgo čmrljevo) družino. Nato pa pravi: »Tretjina nas čebel, ki prebivamo v domačem panju, znaša ravno toliko tisočev, kolikor je vas tu posameznih; četrtnina vaše družine pa je ravno dvanajsttisoči del naše množice. No, soseda, izračunaj sedaj, če znaš, kako močna je naša vojska.«

Obenem vprašamo, koliko je vseh čmrljev v gnezdu.

Skržatov postanek po Platonu. Vročega poletnega popoldne sedita stari Sokrat in prijatelj mu Phädros v senci mogočne platane, mimo pa beži živ studenček, s katerem rosita boste podplate. O marsičem kramljata stara znanca, o ljubezni in strasti, o duši in bogovih in pretresata vprašanje, je-li življenje vredno življenja, skržat pa jima poje svoje neutrudljivo pesem nad glavama. Tedaj odpre usta modri Sokrat in pravi (Phädros, 40): »Pogosto se zgodi v poldanski vročini, da sedijo nad nami skržati (cikade) in gledajo, med seboj govoreč, na nas dol; in ako bi živalce videle, da tudi midva nalik večini ljudi opoldne ne govoriva med seboj, ampak vsled same lenobe kimava, ničesar misleč in očarana od njih: potem bi naju utegnili po vsej pravici zasmehovati meneč, da so prišla semkaj počivat kaka suženjska bitja, ki spijo ob potoku kakor ovce o poldanskem počitku; če pa opazijo, da med seboj modro kramljava in jadrava mimo njih brez očaranja, kakor mimo Siren, potem utegnejo samega občudovanja kmalu podeliti tudi nama oni dar, ki so ga prejeli od Boga, da ga posredujejo ljudem.«

Phädros: »Pa kateri dar neki imajo? Kajti, zdi se mi, da nisem o tem čul ničesar.«

Sokrat: »Vsekakor se ne spodobi, da o teh rečeh ničesar ne ve mož, ki čisla Muze. Razširjen pa je glas, da so bili skržati ob svojem času ljudje, izmed onih seveda, ki so živeli, predno so ugledale Muze luč tega sveta. Ko pa so bile porojene Muze in se je razleglo po solznem dolu življenja njihovo petje, tedaj so bili nekateri ljudje tako prevzeti neznanega veselja, da so pevajoč pozabili na jed in pijačo in niti opazili niso, da so umrli. Iz teh rajnikov je zrasel rod skržatov, ki je prejel od Muz posebno odliko, da ne potrebuje od rojstva naprej nobene hrane več, ampak poje in poje brez jedi in pijače, dokler ne zamrje. Po smrti pa pride k Muzam ter jim sporoča, kdo izmed zemljanov da jih (Muze) časti in katere izmed njih. Terpsichori toréj imenujejo one, ki so jo častili v korih in jej tako dotičnike močno prikupijo, modrici Erato javijo smrt-

nika, ki je nji na čast speval lirične pesmi in tako naznanjajo tudi drugim, kako jih je kdo častil. Najstarejši izmed njih pa, namreč Kaliopi in Uraniji, ki zavzema prvo mesto za prejšnjo, priporočajo one ljudi, ki živijo modroslovju in častijo musično umetnost modric, kojih glas se najlepše razlega ne samo med vsemi Muzami v nebesih, ampak tudi med vsemi božanskimi in človeškimi glasovi sploh. Mnogo vzrokov imamo tedaj, da se pogovorimo kaj pametnega in ne smemo zato spat opoldne.«

Avstrijski nemški pesnik **Franc Eichert** (pseud. Miles) se je rodil 1857. v Schneebergu na Češkem; sedaj živi na Dunaju. Eichert je jako nadarjen katoliški lirik.

Prvo in najbogatejšo zbirko svojih pesmi je izdal leta 1893. pod imenom „Wetterleuchten“. Bolj kot v tej prevladuje liriški element v poznejših zbirkah.

Zgodovinske anekdote. Zbira profesor dr. V. Šarabon.

Agezilaj in Epaminondas. Špartanci so zahtevali, naj opustijo Tebanci vlado nad beotiškimi mesti, Tebanci se pa branijo. Razjarjeni Agezilaj vpraša Epaminonda: »Kar naravnost povejte, ali hočete pustiti beotiška mesta pri miru, ali ne?« Mirno odvrne Epaminondas: »Ali se odrečete vladi nad lakonskimi mesti?« Agezilaj ni odgovoril nobene besede.

Evrripides in Sofokles. Ker so osebe pri Evripidu večkrat zelo razburjene, strastne, je rekel Sofokles: »Jaz slikam ljudi, kakoršni bi morali biti, Evripides pa take, kakoršni so.«

Brat in trinog. Timoleon iz Korinta je umoril svojega brata, ker je ta hotel postati trinog v domačem mestu. Mati ga je proklela, žalosten je taval okoli, v svesti si, da je ravnal prav. Prišlo je poslanstvo iz Sirakuz (343) in prosilo so ga, naj jim pomaga v boju proti Dionizu II. Korinčani so vedeli, da boljšega moža ni dobiti, poslali so ga tja in ugleden meščan mu je rekel: »Če se boš srečno vojskoval, bomo imeli zavest, da si umoril trinoga, če pa boš izšel iz boja nečastno, te bomo imeli za bratovega morilca«.

Dioniz II. in Platon. Po smrti Dioniza I. je vladal sin njegov Dioniz II. (367—43). Za učitelja je imel Platona. Ko se je hotel polastiti kartaških mest na Siciliji in izpremeniti svoje vladarstvo v kraljestvo, mu je rekel ponosni Platon: »Najprvo opravi svoje šolo, potem misli na kraljestvo, drugače vse skupaj opusti.«

Agezilaj in Lizander. Spartanskemu kralju Agezilaju je bil poveljnik Lizander zaradi svoje častihlepnosti, krutosti in oholosti zelo zopern. Hotel ga je ponižati, mu odklonil vsako prošnjo in ga slednjič določil za delivca mesa. Lizander mu pravi: »Dobro znate po krivičnem poniževati svoje prijatelje«, a Agezilaj mu odvrne: »Da, one gotovo, ki hočejo biti več kot mi; onim, ki nas podpirajo, bomo izkazali pa druge časti«.

Glavar rodovine. Napoleon je kazal že v mladih letih, da bo nekaj posebnega in rodovina je pričakovala mnogo od njega. Ko je bil njegov oče na smrtni postelji, je stric Lucijan poklical Napoleona in njegovega starejšega brata Josipa ter rekel temu: »Ti si najstarejši, ta pa« in pokazal je na Napoleona, »je glavar rodovine«.

Premlad! Bonaparte je bil star šele šestindvajset let, ko je dobil poveljstvo francoske armade v Italiji. Prijatelj mu reče pri odhodu: »Za poveljnika armade si še veliko premlad«. »Bom pa prišel star nazaj«, je bil točni odgovor.

General na straži. Po dolgi in krvavi bitki pri Arcole je Napoleon po-

noči preoblečen kot nižji častnik si ogledoval taborišče. Dobil je stražnika, ki je bil utrujen zaspal. Vzel mu je puško iz rok in stražil dve uri namesto njega. Prišel je korporal z drugim vojakom in spečega zbudil. Nemalo začudenje, ko vidi vojak častnika s puško v rokah, še večji pa strah, ko spozna vrhovnega poveljnika. »General, izgubljen sem«, zakliče. »Ne«, pravi Bonaparte, »pomiri se, tovariš. Lahko si razlagam, da po takih naporih, kakor smo jih imeli mi, koga premaga spanec in to tudi opravičim. Samo to te prosim, ljubi moj, da si drugič izbereš prikladnejši čas.«

Učenjak in tat. Abbé Molières (ne pesnik) je bil reven mož, tuj vsemu svetu, pečal se je samo s študijami o Descartu. Ni imel služabnika in je pisal ter čital v postelji, ker ni bilo drugega pohoštva, odet s plaščem in čepico na glavi. Nekega jutra sliši trkanje na vrata. »Kdo je?« »Odprite!« Potegne vrvico in vrata se odpro. »Kdo ste?« »Dajte mi denarja!« »A, že vem, vi ste tat!« »Tat ali ne, denar sem!« »Ali je res, da potrebujete denarja? Poišcite tu notri.« Stegne vrat in mu pomoli levo stran svojega plašča. Tat išče. »Saj ni tu nič denarja.« »Gotovo ne, a tu je ključ.« »Ta ključ?« »Da, tale, vzemite ga.« »Imam ga.« Sedaj pa pojdite k onemu predalu in odprite.« Tat odpre drug predal. »Vraga vendar, pustite ta predal pri miru, ne premetavajte mi mojih listin. Ali bo konec? V drugem predalu je denar.« »Tu je.« »Vzemite ga in zaprite vendar omaro.« Tat vzame in zbeži. Gospod tat, zaprite vsaj vrata! Vraga! Ni jih zapri. Ti grdoba ti. Treba je, da vstanem. In pri tem mrazu, Bes ga lopi!« Abbé mora vstati, zapre vrata in gre zopet na delo, ne meneč se za to, da mu morda ni ostalo, s čimer bi plačal kosilo.

Ksenokrates in Platon. Ko je trinog Dioniz na opomine Platonove temu zagrozil: »Tebi bodo še glavo odsekali«, je pokazal navzoči modrijan Ksenokrates na svojo glavo in rekel: »Ne preje kakor mojo«.

Julija Štor, Ljubljana

Prešernova ulica št. 5.

Največja zaloga čevljev

za gospode, dame in otroke. Športni čevlji iz najbolj slovitih tovarn. Pravi goiseraki gorski čevlji.

**Prova slovenska veletrgovina
z železnino in s poljedelskimi stroji**

Fr. Stupica, Ljubljana

Marije Terezije cesta šte. 1

priporoča bogato zalogo raznovrsne železnine, staobnih potrebščin, sani, izvrsnih drsalik, motorjev, železnih blagajn itd.

Najnižje cene in solidna postrežba!

Priporočljiva domača tvrdka!

Podpisani izjavljam v imenu stavbnega odbora za zidanje nove cerkve v Šmihelu pri Žužembarku, da je gospod

Rajko Sušnik, umetni steklar v Šiški

napravil v imenovanl cerkvi enajst novih oken, krasno in umetno v gotickem slogu, v splošno zadovoljnost in po smerni cenl ter je zato v svoji stroki vreden najboljšega priporočila.

Za stavbni odbor:

V Šmihelu, 12. avg. 1908.

Frančišek Gabrček, tupni uprav.

Trgovina oljnatih barv, tirnežev in lakov ter vseh v to stroko spadajočih predmetov.

Brata EBERL slikarja napisov, pleskarska mojstra
Miklošičeva cesta 4, naspr. „Uniona“.

Prigovorčata so pred. daboščini in p. n. občestvu v vsakem oziru kot priznana solidna tvrdka.

Knjigoveznica „Katol. tiskovnega društva“
o Ljubljani se priporoča

v izvršitev vsakovrstnih knjigoveških del.

Kupčevcem znaten popust. — — Solidno delo, zmerno cen.

Luka Vilhar, urar, Ljubljana, Kopitarjeva ulica šte. 4

prigoroča prečastiti duhovščini i. ml. občestvu svojo veliko in bogato zalogo priložnostnih daril kot ure, verižice, uhane, zapesnice pu najljepših cesah. Za solidno in točno potrebo so jamči

Ivan Kregar pasar in izdelovatelj cerkvenega orodja in posode, Ljubljana, Elizabetna cesta šte. 3

a prigoroča v izdelovanje vsakovrstne cerkvene posode in orodja in znamenite kovine po vzorcih ali po lastnem načrtu v poljubnem si ga. Staro posodo popravi in prenovi, posrebrni in porlati vse po priznani najljepši cen.

Nizke cene!

Priporoča se

Velika zaloga

trgovina s klobuki in čevlji

Ivan Podlesnik ml., Ljubljana, Stari trg št. 10.

V zalogi ima tudi islovadne čevlje, hlače, srajce, čepice, pasove, rznake za uniforme.

Prodajalna „Katol. tisk. društva“ (H. Nieman) v Ljubljani

prigoroča svoje bogate zalogo

šolskih in pisarniških potrebščin,

kakeri: raznovrstni papir, svečke, noteri, razne zapisnice, kopirne knjige, žolcke in pisarniške mape, pisala, vadirke, šrnilo, gumi, tintnike, ravnila, trikota, lesčila, barve, čepice, raznovrstne razglednice in devocijonalije.